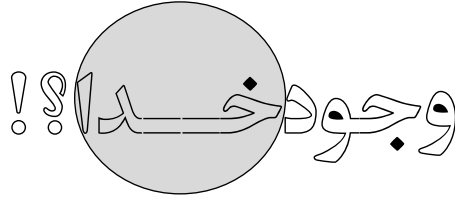

وجود خدا؟!؟!!

THE EXISTENCE OF GOD
Richard Swinburne
2nd Edition Oxford University Press

Persian translation published by
© Logos Publications 2019

ریچارد سوئینبرن

ترجمه

محمد جواد اصغری

عضو هیئت علمی دانشگاه باقرالعلوم

سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور
مشخصات نشر
مشخصات ظاهری
شابک
وضعیت فهرست نویسی
یادداشت
موضوع
شناسه افزوده
رده بندی کنگره
رده بندی دیویی
شماره کتاب شناسی ملی

سوئینبرن، ریچارد، ۱۹۳۴ - م. Swinburne, Richard
وجود خدا؟! / ریچارد سوئینبرن؛ ترجمه محمدجواد اصغری.
قم: لوگوس، ۱۳۹۷.
۳۹۴ ص.؛ ۵/۱۴ × ۵/۲۱ س.م.
۹۷۸-۶۲۲-۶۲۸۸-۰۰۰-۲

فیبا
عنوان اصلی: The Existence of God.
خدا - اثبات -- Proof -- God
اصغری، محمدجواد، ۱۳۵۷ -، مترجم
۱۳۹۷ و ۳/۹ س/ BT1۰۲
۲۰۲
۵۴۲۲۷۳۰

وجود خدا؟!؟

ریچارد سوئینبرن، ترجمه محمدجواد اصغری

ویراستار: مقدم مهدوی

طراح جلد: حسین راست منش

چاپ اول: ۱۳۹۷

شمارگان: ۵۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۲۸۸-۰۰۰-۲

قیمت: ۶۵۰۰۰ تومان

تمامی حقوق این اثر محفوظ است. تکثیر یا تولید آن کلاً یا جزئاً، به هر شکل اعم از چاپ، فتوکپی، اسکن، صوت، تصویر یا انتشار الکترونیک بدون اجازه مکتوب از نشر لوگوس ممنوع است.

موبایل مرکز پخش: ۰۹۰۲۱۵۴۰۰۴۲

فروشگاه آنلاین

www.irlogos.com

فهرست

مقدمه مترجم	ذ
مقدمه مولف بر ترجمه فارسی کتاب	ز
پیشگفتار و برایش دوم	ش
مقدمه	۱
فصل اول: ادله استقرایی	۵
فصل دوم: ماهیت تبیین	۲۵
معیارهای کلی	۲۵
تبیین علمی	۲۸
تبیین مبتنی بر شخص	۳۸
تحویل ناپذیر بودن تبیین مبتنی بر شخص به تبیین علمی	۴۲
آیا می‌توان دو نوع تبیین از پدیده‌ها داشت؟	۴۹
تبیین توسط فعل خداوند	۵۲
فصل سوم: ارزیابی تبیین	۵۷
ارزیابی تبیین علمی	۵۷
ارزیابی تبیین مبتنی بر شخص	۶۷
قضیه بایس	۷۳
فصل چهارم: تبیین کامل	۸۱
پدیده غیر قابل تبیین از نظر علمی	۸۲
تبیین تام، کامل، نهایی و مطلق	۸۴
ارزیابی یک ادعا در تبیین کامل	۸۹
پیوست فصل: آکویناس و اسکات و تسلسل در تبیین	۹۸
فصل پنجم: احتمال پیشینی خدا باوری	۱۰۱

۱۰۱	ذات خداوند.....
۱۰۵	سادگی خدااباوری.....
۱۱۹	فصل ششم: قدرت تبیینی خدااباوری: معیارهای کلی
۱۱۹	خلاصه‌ای از دلیلی که گذشت.....
۱۲۱	خداوند چه جهانی را احتمالاً خلق می‌کند.....
۱۳۳	نیازمندی انسان‌های مختار به بدن.....
۱۴۱	نتیجه‌گیری.....
۱۴۳	فصل هفتم: ادله کیهان‌شناختی
۱۴۳	ماهیت ادله کیهان‌شناختی.....
۱۴۸	تبیین ناپذیری جهان از نظر علمی.....
۱۵۷	استدلال بر وجود خدا.....
۱۶۵	فصل هشتم: ادله غایت‌شناختی
۱۶۷	مبنای نظم زمانی.....
۱۷۳	احتمال نظم زمانی در یک جهان بدون خدا.....
۱۷۸	احتمال نظم زمانی بر اساس خدااباوری.....
۱۸۱	دلیل مبتنی بر نظم مکانی.....
۱۸۷	نظم دقیق.....
۲۰۶	احتمال نظم مکانی بر اساس خدااباوری.....
۲۰۸	دلیل مبتنی بر زیبایی.....
۲۱۱	فصل نهم: ادله مبتنی بر آگاهی و اخلاق
۲۱۲	داده‌های ذهنی.....
۲۲۲	تبیین ناپذیری علمی نفوس و زندگی ذهنی آن‌ها.....
۲۳۰	دلیل بر وجود خدا.....

۲۳۴.....	دلیل مبتنی بر حقیقت اخلاقی
۲۳۸.....	دلیل مبتنی بر آگاهی‌های اخلاقی.....
۲۴۳.....	فصل دهم: دلیل عنایت
۲۴۴.....	توانایی انسان برای حفظ خویشتن.....
۲۴۷.....	توانایی انسان برای حفظ دیگران.....
۲۵۸.....	جایگاه حیوانات.....
۲۶۰.....	نتیجه‌گیری.....
۲۶۳.....	فصل یازدهم: مسئله شر
۲۶۵.....	چگونه شرور در خدمت خوبی‌های بزرگتر قرار می‌گیرند.....
۲۷۳.....	دلیل مبتنی بر نیازه به معرفت.....
۲۸۶.....	حق خداوند در تحمیل کردن رنج.....
۲۹۳.....	میزان شر.....
۲۹۸.....	دلیل اختفاء.....
۳۰۵.....	فصل دوازدهم: ادله تاریخی و معجزات
۳۰۵.....	ادله تاریخی.....
۳۱۰.....	ماهیت معجزات.....
۳۱۶.....	شواهد وقوع معجزات.....
۳۲۲.....	تجسد.....
۳۲۵.....	نتیجه‌گیری.....
۳۲۷.....	فصل سیزدهم: دلیل مبتنی بر تجربه دینی
۳۲۷.....	ماهیت تجربه دینی.....
۳۳۴.....	پنج قسم تجربه دینی.....
۳۳۸.....	اصل آسان باوری.....

۳۴۷	ملاحظات خاصی که اصل آسان باوری را محدود می کنند
۳۵۱	چالش های ملاحظات خاص مزبور در برابر تجارب دینی
۳۵۹	اصل گواهی
۳۶۱	تجارب خاص تر
۳۶۳	نتیجه گیری
۳۶۵	فصل چهاردهم: برآیند احتمال
۳۸۱	پیوست اول: آموزه تثلیث
۳۸۵	پیوست دوم: ادله جدید نظم از زیست شناسی
۳۸۹	پیوست سوم: استدلال پلاتینگا علیه طبیعت گرایی تکاملی

مقدمه مترجم

ریچارد سوئینبرن، فیلسوف عقل‌گرا و خدا‌باوری است که در آثار خود از جمله اثری که در پیش رو دارید تلاش نموده است با تبیین و بعضاً ابداع مبانی و اصول ویژه‌ای که به عقیده او با مبانی علم مدرن نیز سازگار است از نظریه خدا‌باوری، تبیینی معقول ارائه دهد و نشان دهد ادله وجود خدا در مجموع و البته نه هر یک به تنهایی احتمال این نظریه را نسبت به نظریه‌های رقیب، همچون نظریه الحاد و نظریه چندگانه‌باوری، به مراتب بالاتر خواهد برد.

کتاب وجود خدا در کنار دو اثر مهم دیگر این نویسنده یعنی انسجام خدا‌باوری و ایمان و عقل یکی از سه اثر بسیار مهم این فیلسوف است. هر چند آثار دیگر سوئینبرن نیز همچون کتاب توجیه معرفت‌شناختی، وحی/استعاره تا تمثیل، تکامل نفس، مشیت و مسئله شر و مفهوم اعجاز از اهمیت خاصی برخوردارند، اما اثر در پیش رو از ویژگی‌های منحصر به فردی برخوردار است که در سایر آثار این فیلسوف ویژگی‌های مزبور یافت نمی‌شود: جامعیت اثر نسبت به اشمال آن بر ادله وجود خدا، تبیین مبانی و اصول معرفت‌شناختی ادله مزبور همچون اصل آگاهی و اصل آسان‌باوری، تبیین سازگاری ادله وجود خدا با اصول و بنیان‌های علم مدرن همچون اصل سادگی، توجه به نظریه‌های مطرح در علوم پایه همچون فیزیک، تقریر ادله جدید بر وجود خدا همچون استدلال مبتنی بر آگاهی و استدلال مبتنی بر تجربه دینی، ارائه تقریری جدید از ادله سنتی وجود خدا همچون ادله کیهان‌شناختی و ادله غایت‌شناختی، توجه به پیشینه ادله و مباحثی که سایر فلاسفه در اقبال و ادبار خود نسبت به ادله مزبور داشته‌اند، همه از ویژگی‌های کتاب حاضر است که در کم‌تر اثری به چشم می‌خورد.

از آنجا که لازمه ارائه ترجمه کامل و صحیح از این اثر آشنایی و اشراف کامل بر مبانی و دیدگاه‌ها و به عبارتی شناخت ادبیات فلسفی این فیلسوف بود، برگردان این کتاب وزین به فارسی کار آسانی نبود. عدم ترجمه سایر آثار این فیلسوف به فارسی به جز کتاب موجز «آیا خدایی هست» و ناشناخته بودن این فیلسوف در سنت فلسفی ما به مشکلات این ترجمه افزود. بر این اساس ترجمه برخی از عبارات این کتاب حاصل ساعت‌ها مطالعه و تلاش علمی است. البته بدیهی است که تلاش مزبور خالی از نقص نیست و مترجم با آغوش باز از پیشنهادات اساتید فن در این حوزه بهره خواهد برد و در هر حال امیدوارم اساتید و دانشجویان در حوزه فلسفه دین و همه علاقمندان به حوزه مباحث معرفتی پیرامون وجود خدا به خوبی بتوانند از این منبع بهره‌برداری نمایند.

لازم به ذکر است که راقم این سطور واجد دو اثر تالیفی با نام‌های «برهان تجربه دینی از دیدگاه سوئیبنرن» و «بنیادهای معرفتی خداشناسی» در حوزه آراء این فیلسوف است. در اثر نخست، استدلال مبتنی بر تجربه دینی از دیدگاه این فیلسوف تحلیل شده است و در اثر دوم مبانی و اصول معرفت‌شناختی وی توضیح داده شده است. بر این اساس علاقمندان به نقد و نظر در این خصوص می‌توانند به این دو اثر مراجعه نمایند. مترجم توفیق یافت که در طول ترجمه این اثر و نیز تالیف آناری که گفته شد با این فیلسوف مکاتبات علمی متعددی داشته باشد. برخی از این مکاتبات به هدف توضیح و تبیین و برخی نیز به هدف بیان نقدها و ایراداتی بر آراء ایشان صورت گرفت که به عقیده نویسنده بر روزانت علمی کار افزود و در جهت ارتقاء کیفی این اثر نقش مهمی داشت. در پایان از خدای بزرگ سپاسگزارم که با بخشش وجود توفیق ترجمه کتاب وجود خدا را به من عطا نمود. امیدوارم این تلاش علمی بتواند راهنمای خوبی برای جستجوگران مسیر حق و حقیقت باشد.

محمد جواد اصغری

دانشگاه باقرالعلوم (ع)

۱۳۹۷/۹/۱

مقدمه مولف بر ترجمه فارسی کتاب

من به خاطر ترجمه فارسی کتاب وجود خدا/ بسیار خرسندم. الهیات طبیعی، تفصیلی از ادله عقلی وجود خداست و بسیاری از فلاسفه بزرگ در طول دوهزار و دوهزار و پانصدسال گذشته الهی‌دان طبیعی بوده‌اند. ادله افلاطون و ارسطو با منابع «حکمت» کتاب مقدس عبری و تعلیم پال^۱ که مدعی بود کافران می‌توانند با مشاهده جهان مادی به وجود خدا پی ببرند تقویت شد و راه را برای ارائه ادله جدید وجود خدا برای برخی از مسیحیان متقدم فراهم ساخت. پیشرفت دیگر الهیات طبیعی در اثر تلاش فلاسفه نخستین اسلام یعنی فارابی و خصوصاً فیلسوف ایرانی، ابن سینا است. ایشان براهین ارسطویی بر وجود خدایی را تقریر کردند که با خدای یهودیت، مسیحیت و اسلام بیشتر از خدای ارسطویی شبیه بود. همچنین از طریق اسلام بود که سنت ارسطویی به توماس آکویناس و دانشمندان دیگر قرون وسطی منتقل شد. من در الهیات طبیعی که در این کتاب ارائه نموده‌ام از عامترین جنبه‌های جهان طبیعی، یعنی همان وجود جهان مادی و تطابق کلی آن با قوانین طبیعت استدلال کرده‌ام، چرا که قوانین مزبور به شکلی هستند که به ظهور انسان‌های ذی‌شعور منجر شده‌اند و در نهایت به احتمال بسیار بالایی وجود خداوندی را اثبات می‌کنند که خالق و مدبر نظم طبیعی جهان است. ذکر این نکته لازم است که الهیات طبیعی که من ارائه کرده‌ام از انواع کلاسیک قبل از خود از دو جهت متفاوت است:

اولاً من جنبه‌های مختلف دنیای مادی را بر اساس آخرین الگوهای علم مدرن توصیف کرده‌ام. مثلاً جهان را بر اساس جهانی توصیف کرده‌ام که از مه‌بانگ توسعه یافته است و حتی خود ممکن است قسمتی از چندجهان بزرگتر باشد. ثانیاً در استدلال از جهان مادی بر

1. Paul

س / وجود خدا؟!!

احتمال وجود خداوند از معیارهایی استفاده شده است که علم برای قضاوت در نظریات خود به کار می‌گیرد.

الهی‌دانان طبیعی کلاسیک در خصوص اینکه چه نوع شاهی نظریه علمی را محتمل می‌سازد، توضیح کافی ارائه نداده‌اند و تنها در قرن اخیر است که فلاسفه به این موضوع توجه کرده‌اند. بنابراین، من تلاش کرده‌ام شرح مفصلی از ادله وجود خدا براساس توصیفات که علم جدید از جهان مادی دارد ارائه کنم و توضیح دهم که علم جدید چه نوع نظریه‌ای را محتمل می‌داند. اما البته با دیدگاه فلاسفه ایرانی سلف در این خصوص که تنها خداوند است که می‌تواند جهان مشهود را تبیین نماید کاملاً همراه هستم.

معترفم که ترجمه هر کتابی به زبانی دیگر کاری سخت و طاقت فرساست و خصوصاً ترجمه این کتاب به زبان فارسی کاری بسیار سخت و مشکل بوده است. لذا از محمد [جواد اصغری] عزیز به خاطر ترجمه کتابم به زبان فارسی بسیار سپاسگزارم.

پیشگفتار ویرایش دوم

وجود خدا/ کتاب اصلی از مجموعه‌ای است که من پیرامون فلسفه دین نگاشته‌ام. این کتاب ابتدا در سال ۱۹۷۹ میلادی منتشر شد و در سال ۱۹۹۱ ویرایش آن به چاپ رسید، اما در ویرایش مزبور صرفاً دو ضمیمه اضافه گردید و متن اصلی دست‌نخورده باقی ماند؛ اما اصلاح حاضر خیلی چشمگیر است. عبارات فصل‌های ششم، هفتم و هشتم یعنی ادله کیهان‌شناختی و غایت‌شناختی تغییر یافته است و مطالب پیوستی چاپ ۱۹۹۱ ادغام شده است و با بحث از ماهیت قوانین طبیعت (براساس بازنویسی فصل دوم) و توسعه مطالب مربوط به آن، تقریر دلیل مبتنی بر نظم بازنویسی شده است. فصل نهم بر اساس اثری که بعداً درباره آگاهی نوشته شد و فصل دهم و یازدهم بر اساس اثری که درباره مسئله شرتدوین گشت، تغییر یافته است. همچنین سه مطلب دیگر را ضمیمه کتاب نموده‌ام: یک مطلب آن است که نشان دهم چگونه *دل‌ای* که بر وجود یک خدا اقامه شده‌اند، بر آموزه تثلیث در مسیحیت (خدا به عنوان «سه شخص در یک ذات») منطبق هستند و دو مطلب درباره دو تقریر اخیر تأثیرگذار پیرامون دلیل مبتنی بر نظم خواهد بود. مطالب فصل دوازدهم عمدتاً به جهت ارائه یک استدلال فصیح‌تر، نظم جدیدی یافته است. دو تغییر کوچک‌تر نیز در دو جای مختلف از کتاب وجود دارد. در طول این تغییرات مختلف، مطالبی را که در کتب و مقالات مهم و جدید خود بیان نموده و به آن توجه کرده‌ام. اگرچه دیدگاه‌هایم را در خصوص بسیاری از موضوعات کوچکی که مباحث ویرایش نخست کتاب وجود خدا مشتمل بر آن است، تغییر داده‌ام، اما در خصوص صحت نگرش کلی به این موضوع و نتیجه ثمربخش آن معتقد مانده‌ام. با اینکه اگر خواننده‌ای سخت‌کوش ویرایش‌های قبلی این اثر را مطالعه کند، به میزان بسیار کمی با دلیل مبتنی بر شرور که در مقابل وجود خداوند است موافق خواهد بود، اما در این ویرایش، استدلال مزبور تا حدی با تکیه بر قدرت دلیل مبتنی بر آگاهی اخلاقی بر وجود خدا (و نیز با تکیه زیادی بر قدرت دلیل معجزه رستاخیز مسیح که به اختصار

ص / وجود خدا؟!؛

در این کتاب و به صورت مبسوط در کتاب *رستاخیز خدا/ی متجسد بحث نموده‌ام* تعدیل یافته است.

ویرایش نخست بر اساس دو سلسله سخنرانی بود که در دانشگاه آکسفورد در سال ۱۹۷۶ و در سال ۱۹۷۷ ارائه شد و نیز بر اساس دو سلسله سخنرانی که در دانشگاه لیورپول در سال ۱۹۷۷ ارائه شد تنظیم گردید. در ابتدا از کسانی که من را برای این سخنرانی‌ها انتخاب کردند تشکر می‌کنم. همچنین از همه کسانی که با مباحث و نقدهای شفاهی و مکتوب به فهم من از این مسائل یاری رساندند، تشکر می‌نمایم. منتقدان من زیادند و کمک‌های زیادی را برای من فراهم نموده‌اند.

همچنین از ویراستاران و منتشرکنندگان مجلات ذیل تشکر می‌کنم که اجازه استفاده مجدد از مطالبی را دادند که در ویرایش‌های قبلی استفاده شده‌اند: «کل و جزء در ادله کیهان‌شناختی»، *فلسفه*، شماره ۴۴ (۱۹۶۹)، ص ۳۳۹-۳۴۰؛ «دلیل مبتنی بر نظم»، *فلسفه*، شماره ۴۳ (۱۹۶۸)، ص ۱۹۹-۲۱۲؛ «دلیل مبتنی بر نظم-دفاعیه»، *مطالعات دینی*، شماره ۸ (۱۹۷۲)، ص ۱۹۳-۲۰۵؛ «مسئله شر» ویراسته اس. سی. براون، *عقل و دین* (چاپ دانشگاه کرنل، ۱۹۷۷)؛ «شر طبیعی»، *فصل‌نامه فلسفی آمریکایی*، شماره ۱۵ (۱۹۷۸)، ص ۲۹۵-۳۰۱؛ «مکی، استقراء و خدا»، *مطالعات دینی*، شماره ۱۹ (۱۹۸۳)، ص ۳۸۵-۳۹۱؛ «دلیل مبتنی بر نظم جهان»، ویراسته جی. لسلی، «فلسفه و جهان‌شناختی مادی» (کلی یرومکیلان، ۱۹۹۰). از ویراستاران و منتشرکنندگان مقالات ذیل به دلیل اینکه اجازه دادند از مطالب جدیدتر آن‌ها استفاده نمایم قدردانی می‌نمایم: «بازخوانی استدلال قوانین طبیعت»، ویراسته ام. ستون، «عقل، ایمان و تاریخ: مقالاتی در گرامیداشت پل هر» (اشگیت، ۲۰۰۴) «بازخوانی دلیل مبتنی بر نظم بر وجود خدا»، ویراسته ان. آ. منسون، «خدا و نظم: دلیل غایت شناختی و علم مدرن» (راتلج، ۲۰۰۳)؛ «با داشتن بدن چه چیز خیلی خوب است؟» ویراسته تی. دبلیو بارتل، «الهیات تطبیقی» (اس. پی. سی. کا، ۲۰۰۳)؛ و «احتمالات پیشینی در دلیل مبتنی بر نظم»، آماده ارائه در پیوست ایمان و فلسفه. از انتشارات دانشگاه آکسفورد تشکر می‌کنم که اجازه استفاده مجدد کلمه به کلمه از کتاب *آیا خدایی هست؟* (انتشارات دانشگاه آکسفورد، ۱۹۹۶) را در فصل نهم فراهم نمود و نیز استفاده مجدد از عبارات کتاب *دیگرم عنایت و مسئله شر* (انتشارات کلارندون، ۱۹۹۸) را در فصل یازدهم مهیا ساخت. علاوه بر این، در پایان از سارا بارکر بسیار سپاسگزارم که صبورانه تحریر و تدوین مجدد نسخه‌های بسیاری از این ویرایش جدید را به عهده گرفت.

مقدمه

کتاب وجود خدا/ ادامه کتاب انسجام خدا/باوری^۱ است که برای اولین بار در سال ۱۹۷۷ انتشار یافت. کتاب انسجام خدا/باوری درباره آن است که وجود خدا به چه معناست و اینکه آیا ادعای وجود خداوند ذاتاً از انسجام درونی برخوردار است یا خیر. کتاب وجود خدا/ درباره آن است که آیا این ادعا صادق است یا نه. این کتاب در ارتباط با ارزیابی ارزش ادله تجربی بر له یا علیه این ادعا و این نتیجه است که آیا این ادله در مجموع نشان می‌دهند که خداوند موجود است یا نشان می‌دهند که خداوند موجود نیست. کتاب حاضر انسجام خدا/باوری را مفروض دانسته است (خدا/باوری از لحاظ منطقی ناممکن نیست) و براساس آن می‌توان برای حقانیت یا بطلان آن، شاهد آورد. برای توجیه این پیش فرض لازم است به اثر قبلی رجوع کرد. البته نه خواننده برای فهم این کتاب نیازمند خواندن اثر قبلی است و نه این کتاب (به جز استثنائی که اکنون توضیح دادم) نتایج کتاب قبلی را متضمن است. موضوعاتی که در کتاب وجود خدا/ بحث شده است، نسبت به موضوعاتی که در کتاب انسجام خدا/باوری بحث شده‌اند، از اهمیت کلی تری برخوردار است. معمولاً اکثر مردم این امر را مفروض می‌دانند که به صورت بسیار کلی معنای وجود خداوند را درک می‌کنند و تا وقتی که آن‌ها فرض کردند که کلمات بشری صرفاً یک راهنمای تقریبی برای آنچه ادعا شده، بوده است، این ادعا ناسازگاری روشنی نداشته است. معنای دقیق این ادعا و اینکه آیا دارای انسجام هست یا خیر، اساساً دغدغه اصلی فلاسفه و متکلمین بوده است؛ اما آنچه مردم عادی طی صدها سال سؤال کرده‌اند، آن است که آیا تجربه انسانی نشان‌دهنده وجود خدا هست یا نه.

این مسئله، موضوع کتاب حاضر است. این کتاب قصد دارد در این باره عمیقاً و با جدیت بحث کند.

این کتاب با باوری عمیق از امکان رسیدن به نتیجه‌ای نسبتاً موجه توسط استدلال عقلی بر این موضوع نوشته شده است. شاید این موضوع از مهمترین موضوعات عمیقی است که ذهن بشر را تحریک می‌کند. این باوری است که صریحاً اکثریت قریب به اتفاق فلاسفه مسیحی (و غیرمسیحی) قرن سیزدهم تا هجدهم به آن اذعان نموده‌اند و به اعتقاد من اکثر فلاسفه مسیحی (و غیرمسیحی) از قرن اول تا دوازدهم در آن مشارکت داشته‌اند، اگرچه در این خصوص به اختصار بحث کرده‌اند. با وجود این؛ الهیات فلسفی از قرن نوزدهم تحت تأثیر شک‌گرایی قدرتمند هیوم^۱ و کانت^۲ قرار گرفت. این فلاسفه اصولی ابداع کردند که نشان می‌داد عقل هرگز نمی‌تواند به نتایج موجهی در خصوص موضوعاتی فراتر از تجربه مستقیم دست یابد و مخصوصاً اینکه هرگز نمی‌تواند به نتیجه موجهی درباره وجود خداوند دست پیدا کند. در سال‌های اخیر افراد بسیاری در همین زمینه استدلال کرده‌اند آنقدر که هم در میان فلاسفه تراز اول و هم دیگران، امروزه شکاکیت عمیقی درباره توانایی عقل در رسیدن به نتیجه‌ای موجه در خصوص وجود خداوند، پدیدار شده است.

من همان طور که ادله ایجابی خود را تقریر می‌کنم، به طور خلاصه دلایل خود را مبنی بر اینکه اصول هیوم و کانت اشتباه هستند و اینکه عقل می‌تواند به نتایج موجهی خارج از مرزهای محدودی که این فلاسفه برای آن ترسیم کرده‌اند برسد، ارائه خواهیم کرد. فلاسفه‌ای که به توانایی علم جدید در رسیدن به نتایج موجه (و مهیج) درباره اشیا یی که به نحوی بسیار فراتر از تجربه مستقیم قرار دارند، مانند ذرات بنیادین و نیروهای هسته‌ای، «مهبانگ»^۳ و تکامل کیهانی اعتقاد دارند، عمدتاً باید با من موافق باشند. هیوم و کانت بر مبنای اصول خود، توافق زیادی با مدعیات علم فیزیک مدرن نمی‌توانند داشته باشند.

اگرچه عقل می‌تواند به نتیجه‌ای نسبتاً موجه پیرامون وجود خداوند دست یابد، اما من استدلال خواهیم کرد که تنها می‌تواند به یک نتیجه محتمل برسد، نه یک نتیجه غیرقابل تردید. به همین دلیل جایی برای ایمان به شعائر دینی وجود دارد و آثار سه‌گانه من پیرامون فلسفه خدا باوری به کتاب *ایمان و عقل*^۴ پایان می‌یابد.

1. Hume
2. Kant
3. Big Bang
4. Faith and Reason

پیشرفت‌های اخیر در فلسفه که من بیان خواهم نمود، خصوصاً تحولاتی که در منطق استقرایی رخ داده است و اغلب «نظریه تأیید»^۱ نامیده می‌شود، ابزارهایی بسیار ارزشمند برای تحقیق من در خصوص این موضوع را فراهم می‌نمایند. «نظریه تأیید» عبارت است از استفاده مناسب از نمادها. من این نمادها را در متن کتاب تعریف خواهم نمود و معنای هر یک را به کمک مثال‌هایی توضیح خواهم داد. خواننده ناآشنا به چنین نمادهایی نباید از آن‌ها وحشت داشته باشد. استفاده از نظریه تأیید هم این امکان را ایجاد می‌کند تا ادله خود را کاملاً متناسب با بیان دقیق هر شاهد که له یا علیه ارائه می‌شود، بیان کنم و نیز این امکان را مهیا می‌کند تا تشابهات نزدیکی را که بین نظریه‌های دینی و نظریه‌های علمی وجود دارند نشان دهم. با وجود این؛ من یک عذرخواهی و نیز یک توضیح به کسانی که فهم این نمادها برایشان سخت است، بدهکارم. این نمادها زیاد تکرار نمی‌شوند و من تلاش کرده‌ام مقصود اصلی هر استدلال بیان شده توسط نمادها را در قالب کلمات هم توضیح دهم.